

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1985/30

Karar Sayısı: 1986/10

Karar Günü: 18/3/1986

R.G. Tarih-Sayı :15.05.1986-19108

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: 3 üncü Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 5/6/1985 günlü, 3216 sayılı, "Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun"un Anayasa'nın 14. ve 87. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istemidir.

I- OLAY :

Sanık, 17/6/1985 günlü dilekçesinde, 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinin 29/11/1983 günlü, E. 1981/404, K. 1983/216 sayılı kararı ile Halkın Kurtuluşu isimli silahlı çeteye üye olmak suçundan TCK'nun 168/2. maddesi uyarınca beş yıl ağır hapis ve bir yıl sekiz ay Yozgat İlinde zorunlu ikametle emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulma cezalarına mahkum edildiğini ve bu hükmün Askerî Yargıtay'ca onanarak kesinleştiğini, örgütün mensubu olmasına karşın pişmanlık duyduğunu ve örgütle ilgili bildiklerini dilekçesinde belirttiğini ileri sürerek, itiraf ve açıklamalarının doğruluğu araştırılıp saptandıktan sonra 3216 sayılı Yasanın Geçici Maddesinin A/a ve B/a fıkralarından yararlandırılmasını istemiştir.

Dosyanın incelenmesinden; sanık hakkında Türk Ceza Yasasının 168/2 ve 173/son maddeleri gereğince dilekçesinde belirttiği biçimde karar verildiği ve bu kararın Askerî Yargıtay'ca 20/2/1985 gününde onanarak kesinleştiği ve infaza verildiği anlaşılmıştır.

Sıkıyönetim Askerî Savcılığının, 3216 sayılı Yasanın, Anayasa'ya aykırı bulunduğu ilişkin savının ciddi olduğu kanısına varan 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askerî Mahkemesi, söz konusu Yasanın tümünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

III - YASA METİNLERİ :

İptali İstenen Yasa Metni :

5/6/1985 günlü, 3216 sayılı Yasa metni şöyledir :

"MADDE 1.- Siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için Türk Ceza Kanununun 313 üncü maddesine göre kurulmuş teşekkül; Türk Ceza Kanununun 125, 131, 141 ve 142 nci maddeleri ile 146 ila 163 üncü maddelerinde yazılı suçları işlemek üzere kurulmuş silahlı çete veya cemiyyet mensubu olup da;

a) Bu teşekkül, çete veya cemiyyet tarafından işlenen suçlara iştirak etmeyenlerden,

b) Bu teşekkül, çete veya cemiyyet tarafından bu Kanunun yayımı tarihinden önce işlenen suçlara iştirak etmiş olmakla beraber haklarında tahkikata başlanmamış olanlardan,

Teşekkül, çete veya cemiyetin teşekkülü ve faaliyetleri hakkında bilgi vermek suretiyle teşekkül, çete veya cemiyetin dağılmasını, a veya meydana çıkarılmasına sebep olanlar veya teşekkül, çete veya cemiyet üyeliklerinden mukavemet göstermeksizin kendiliklerinden çekilerek güvenlik kuvvetlerine silah ve malzemelerini teslim edenler veya verecekleri bilgi ve belgelerle veya bizzat gösterecekleri çaba ile teşekkül, çete veya cemiyetin amaçladığı suçun işlenmesine engel olanlar hakkında ceza verilmez.

Siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için Türk Ceza Kanununun 313 üncü maddesine göre kurulmuş teşekkül mensubu olup da bu Kanunun yayımı tarihinden önce aynı amaçla suç işleyenlerden veya Türk Ceza Kanununun 125 ve 131 inci maddeleri ile 146 ila 163 üncü maddelerinde yazılı suçları bu Kanunun yayımı tarihinden önce işleyenlerden biri, suçu ve diğer failleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra açılacak son tahkikata kadar yetkili makamlara ihbar ettiği ve ihbarın doğruluğu anlaşıldığı takdirde, hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre, ölüm cezası yerine 15 yıldan, müebbet ağır hapis cezası yerine 10 yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar dörtte bire kadar indirilerek hükmolunur.

Bu teşekkül, çete veya cemiyet tarafından, bu Kanunun yayımı tarihinden sonra işlenen suçlara iştirak etmiş olanlardan, haklarında tahkikata başlanmadan yukarıdaki fıkralarda gösterilen şekilde hareket etmiş bulunanlar için, ikinci fıkroda yazılı indirim hükümleri uygulanır.

MADDE 2.- Haklarında Türk Ceza Kanununun 141 inci maddesinin 7 numaralı fıkrası, 142 nci maddesinin 7 numaralı fıkrası, 170 inci maddesi ve 171 inci maddesinin son fıkrası, 404 üncü maddesinin 3 numaralı bendi ile son fıkrası ve bu Kanun hükümleri uygulananlar için, ilgilinin isteği halinde Devlet tarafından hüviyet değiştirme dahil gereken her türlü koruma tedbirleri alınır.

Yukarıdaki fıkra uyarınca hüviyetleri değiştirilenlerin yeni hüviyetleri adli sicildeki kayıtlarına işlenir.

Madde 3.- Bu Kanunun uygulanması bakımından mahkeme, ihbar ve açıklamanın doğruluğunu ayrıca İçişleri Bakanlığı vasıtasıyla da araştırır. İçişleri Bakanlığı mahkemenin yazısı üzerine konuyu en kısa zamanda inceleyerek mahkemeye gerekçeli bir rapor verir.

Bu Kanunun uygulandığı hallerde, mahkemece gerekli görülürse infazın tehirine karar verilebilir.

Madde 4.- Teşekkül, çete ve cemiyet mensuplarının cezadan toplu olarak kurtulmak için aralarında anlaştıkları sübuta ererse bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Madde 5.- Bu Kanuna göre yapılacak ihbar ve açıklamaların kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşıldığı takdirde, fiil başka bir suç oluştursa bile ayrıca beş yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezası verilir.

Madde 6.- Haklarında bu Kanun hükümleri uygulanmış bulunanlar, bu Kanun kapsamına gren suçları yeniden işlemeleri durumunda, bu Kanundan tekrar faydalanamazlar.

GEÇİCİ MADDE - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce;

A) Siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için Türk Ceza Kanununun 313 üncü maddesine göre kurulmuş teşekkül veya Türk Ceza Kanununun 125, 131, 141 ve 142 nci maddeleri ile 146 ila 163 üncü maddelerinde yazılı suçları işlemek üzere kurulmuş silahlı çete veya cemiyet mensubu olup da bu teşekkül, çete veya cemiyet tarafından işlenen suçlara iştirak etmeyenlerden;

a) Haklarında hazırlık ve son tahkikat yapılmakta olanlar ile verilen mahkûmiyet hükümleri kesinleşenlerden, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde yetkili merci veya hükmü veren Mahkemeye başvurup da teşekkül, çete veya cemiyetin teşekkülü ve faaliyetleri hakkında bilgi vermek suretiyle teşekkül, çete veya cemiyetini dağıtılmasına veya meydana çıkarılmasına sebep oldukları anlaşılanlar,

b) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce; haklarında yapılan tahkikatın herhangi bir safhasında veya tahkikata başlanmadan önce veya verilen hüküm kesinleştikten sonra yetkili mercilere açıklama yapmak suretiyle teşekkül, çete veya cemiyetin dağıtılmasına veya meydana çıkarılmasına sebep oldukları anlaşılmış bulunanlardan yetkili merci veya davayı görmekte olan veya hükmü veren mahkemeye başvuranlar,

Hakkında bu Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

B) Siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için Türk Ceza Kanununun 313 üncü maddesine göre kurulmuş teşekkül mensubu olup da aynı amaçla suç işleyip veya Türk Ceza Kanununun 125 ve 131 inci maddeleri ile 146 ila 163 üncü maddelerinde yazılı suçları işleyip;

a) Haklarında son tahkikat yapılmakta olanlar ile verilen mahkûmiyet hükümleri kesinleşenlerden, suçları ile ilgili teşekkül, çete veya cemiyeti ve diğer failleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde davayı görmekte olan veya hükmü veren mahkemeye başvurmak suretiyle açıklayan ve bu açıklamalarının doğruluğu anlaşılmış olanlar hakkında; açıklamanın hüküm kesinleştikten sonra yapılmış olması halinde, hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre ölüm cezası yerine 30 yıldan, müebbet ağır hapis cezası yerine 24 yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar yarısına kadar indirilerek hükmolunur. Açıklama son tahkikat safhasında yapılmış ise, hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre ölüm cezası yerine 20 yıldan, müebbet ağır hapis cezası yerine 15 yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar üçte bire kadar indirilerek hükmolunur.

b) Haklarında yapılan tahkikatın herhangi bir safhasında veya tahkikata başlanmadan önce veya verilen hüküm kesinleştikten sonra suçları ile ilgili teşekkül, çete veya cemiyeti ve diğer failleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yetkili mercilere açıklamış olup da bu açıklamalarının doğruluğu anlaşılmış bulunanların yetkili merci veya davayı görmekte olan veya hükmü veren mahkemeye başvurmaları halinde haklarında; açıklamanın hüküm kesinleştikten sonra yapılmış olması halinde, hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre ölüm cezası yerine 30 yıldan, müebbet ağır hapis cezası yerine 24 yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar yarısın kadar indirilerek hükmolunur. Açıklama son tahkikat safhasında yapılmış ise, hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre ölüm cezası yerine 20 yıldan, müebbet ağır hapis cezası yerine 15 yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir ve diğer cezalar üçte bire kadar indirilerek hükmolunur. Eğer açıklama tahkikata başlanmadan önce veya hazırlık tahkikatı aşmasında yapılmış ise bu Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanır.

Hükmü veren mahkemenin herhangi bir nedenle kalkmış olması halinde bu husustaki kararlar, kaldırılan mahkemenin işlerine devam eden mahkemece, böyle bir mahkemenin bulunmaması halinde, suçun işlendiği yer itibarıyla davaya bakmaya yetkili Devlet Güvenlik Mahkemesince verilir.

MADDE 7.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve yayımı tarihinden iki yıl sonra yürürlükten kalkar.

MADDE 8.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları :

"Madde 14.- Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılamazlar.

Bu yasaklara aykırı hareket eden veya başkalarını bu yolda teşvik veya tahrik edenler hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

Anayasanın hiçbir hükmü, Anayasada yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette bulunma hakkını verir şekilde yorumlanamaz."

Madde 87.- Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak: ...Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilanına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek ve..."

IV - İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca H. Semih ÖZMERT, Orhan ONAR, Necdet DARICIOĞLU, Kenan TERZİOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Servet TÜZÜN, Mahmut C. CUHRUK, Mustafa GÖNÜL ve Mustafa ŞAHİN'in katılmalarıyla 28.11.1985 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında 2.8.1985 günlü kararla saptanan eksiklik, konu ile ilgili belgelerin asılları yerine onanlı örnekleri getirtilmek ve iddia makamının Anayasaya aykırılık savına karşı hükümlünün savunması aldırılmak suretiyle tamamlanmış bulunduğundan işin esasının incelenmesine, sınırlandırma sorununun esas inceleme sırasında ele alınmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, başvurma kararı ve ekleri, itiraz konusu yasa; ilgili Anayasa kuralları ve öteki metinler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- İncelemenin Sınırlandırılması :

Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararında, sınırlama sorununun çözümü esas inceleme evresine bırakılmış olduğundan, bu konunun öncelikle ele alınması gerekmektedir.

Yerel mahkeme, 3216 sayılı Yasanın tümünün iptal edilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, bakılmakta olan davada, anılan Yasanın içerdiği kuralların tümüyle uygulama alanına girip girmediği konusunu inceleyerek, Anayasa'ya uygunluk denetiminin kapsamının belirlenmesi ve incelemenin bu kapsamla sınırlandırılması sorunu üzerinde durmuştur.

Anayasanın 152. maddesine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse ya da taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Bu hükme göre yerel mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisi uygulayacağı kural ile sınırlıdır. Bu durumda 3216 sayılı Yasanın incelenmesi ve sanık hakkında uygulanacak hükmünün belirlenmesi zorunludur.

3216 sayılı Yasanın 1. maddesi :

Siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için TCK'nun 313. maddesine göre kurulmuş teşekkül; Türk Ceza Yasasının 125., 131. 141. ve 142: maddeleri ile 146 ila 163. maddelerinde yazılı suçları işlemek üzere kurulmuş silahlı çete veya cemiyyet mensubu olup da; bu teşekkül, çete veya cemiyyet .tarafından işlenen suçlara iştirak etmeyenler;

Bu Yasanın yayımı tarihinden önce işlenen suçlara iştirak etmiş olmakla beraber haklarında soruşturmaya başlanmamış olanlardan, bilgi vermek suretiyle teşekkül, çete veya cemiyyetin dağılmasına veya meydana çıkartılmasına sebep olanlar veya teşekkül, çete ve cemiyyet üyeliklerinden kendiliğinden çekilerek güvenlik kuvvetlerine silah ve malzemelerini teslim edenler veya suçun işlenmesine engel olanlar;

Yukarıda sözü edilen teşekkül mensubu olup da, bu Yasanın yayımı tarihinden önce aynı amaçla suç işleyenlerden, suçu ve diğer failleri Yasanın yürürlüğe girmesinden sonra açılacak son soruşturmaya kadar yetkili makamlara ihbar edenler;

ile ilgili düzenleme getirmiş;

Maddenin son fıkrası da, bu Yasanın, yayımı tarihinden sonra işlenen suçlara iştirak edenlerden, haklarında tahkikata başlanmadan yukarıdaki fıkralara uygun davranmış olanlara ikinci fıkrada yazılı indirimin uygulanmasını öngörmüştür.

Geçici madde ise, Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önceki durumlarla ilgili düzenleme getirmektedir. Geçici maddenin (A) fıkrası Yasanın 1. maddesinde sözü edilen teşekkül, silahlı çete veya cemiyyet mensubu olup da;v bu teşekkül, çete veya cemiyyet tarafından işlenen suçlara iştirak etmeyenlerden;

a) Haklarında hazırlık ve son tahkikat yapılmakta olanlar ile verilen mahkûmiyet hükümleri kesinleşenlerden, bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde bilgi vermek suretiyle teşekkül, çete veya cemiyyetin dağılmasına veya meydana çıkarılmasına sebep olanlar;

b) Bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce; haklarında yapılan tahkikatın herhangi bir safhasında veya tahkikata başlanmadan önce veya verilen hüküm kesinleştikten sonra yetkili mercilere açıklama yapmak suretiyle teşekkül, çete ve cemiyyetin dağılmasına veya meydana çıkarılmasına sebep oldukları anlaşılmış bulunanlardan yetkili merci veya davayı ,görmekte olan veya hükmü veren mahkemeye başvuranlar;

(B) fıkrasında ise, siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için TCK'nun 313. maddesine göre kurulmuş teşekkül mensubu olmanın yanında aynı amaçla suç işleyen veya TCK'nun 125. ve 131. maddeleri ile 146 ila 163. maddelerinde yazılı suçları işleyenler;

ile ilgilidir.

Olayda, sanık, yerel mahkemeye verdiği dilekçesinde, silahlı çeteye üye olmak suçundan Türk Ceza Yasasının 168/2 maddesi uyarınca mahkûm olduğunu bu hükmün Askerî Yargıtay'ca onanarak kesinleştiğini, yakalandıktan sonra örgüt mensubu olmaktan pişmanlık duyarak, örgüt hakkında bildiklerini söylediğini, itiraflarının doğruluğunun araştırılarak 3216 sayılı Yasadan yararlandırılmasını istemiş; mahkeme de, 3216 sayılı Yasanın Anayasaya aykırı olduğu kanısıyla dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ilişkin kararında, sanığın TCK'nun 168/2 ve 173/son maddeleri gereğince dilekçesinde açıkladığı şekilde mahkûm olduğunu, mahkûmiyet kararının onanarak kesinleştiğini ve infaza verildiğini belirterek beyanını doğrulamıştır.

Görüldüğü üzere sanık, Türk Ceza Yasasının 146. maddesinde yazılı suçu işlemek için kurulmuş silahlı çete mensubu olması nedeniyle mahkum olmuş ve cezası kesinleşmiş olmakla beraber, bu çete tarafından işlenen suçlara katılmamıştır. Bu Yasanın yürürlüğünden önce bilgi vererek, bu teşekkülün dağıtılmasına veya meydana çıkartılmasına yardımcı olduğunu ileri sürmektedir.

Bu durumda 3216 sayılı Yasanın sanık hakkında uygulanacak kuralı, Geçici Maddenin (A) fıkrasının (a) bendi dışındaki kesimdir. Böylece, Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasanın 28. maddeleri gereğince işin esasına ilişkin incelemenin 3216 sayılı "Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun"un Geçici Maddesinin (A) fıkrasının (a) bendi dışında kalan hükümleriyle sınırlandırılması gerekmektedir.

Geçici maddenin (A) fıkrasının bir kesimi, (a) ve (b) bendleri için ortak kural niteliğindedir ve her iki bendle birlikte uygulama alanına girmektedir. Bu durumda, Anayasa Mahkemesinin, sınırlama kararında Anayasa'nın 152. maddesini dikkate alarak konuya açıklık getirmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 152. maddesi, Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamayacağını öngörmüştür. İtiraz yoluyla başvurularda Anayasa Mahkemesinin yetkisi, uygulanacak kuralla sınırlı bulunduğu göre, Anayasa Mahkemesince, uygulanacak hüküm çerçevesinde incelenmesi gereken ortak kısımlar, yalnız bu ilgi yönünden Anayasal denetime tabi tutulmuş sayılırlar. Bu durumda Anayasa Mahkemesi Anayasaya uygunluk denetimi yaparken inceleme dışında bırakılan kesimleri de kapsayan ortak kuralların, sadece incelenen kural yönünden Anayasaya uygunluk denetimini yapmaktır. Böylece, söz konusu ortak kısımlar Anayasa'ya aykırı bulunur ve iptal edilirse sadece (b) bendi yönünden iptal edilmiş, red edilirse yine (b) bendi yönünden reddedilmiş sayılır.

Necdet DARICIOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN, Mehmet ÇINARLI ve Selahattin METİN bu görüşe katılmamışlardır.

B - 3216 sayılı Yasanın Geçici Maddesinin (A) fıkrasının (a) bendi dışında kalan hükümlerinin Anayasaya aykırı olup olmadığı sorunu :

Yerel Mahkemenin, Anayasa Mahkemesine başvuru kararında; Anayasanın 87.maddesinin Anayasanın 14. maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hakkında genel

ve özel af ilan edilemeyeceğini öngördüğü, af niteliğindeki 3216 sayılı Yasanın ise, Anayasa'nın 14. maddesinde yer alan, kimi suçlardan dolayı hüküm giyenlerin af edilmesine olanak tanıdığı ve bu nedenle Anayasa'ya aykırı düştüğü öne sürülerek iptali gerektiğinden söz edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin verdiği sınırlama kararı uyarınca yerel mahkemenin başvurusu sadece, 3216 sayılı Yasanın Geçici Maddesinin (A) fıkrasının (a) bendi dışındaki hükümleri yönünden ele alınarak incelenmiştir.

Konunun Anayasa'nın 87. ve 14. maddeleri yönünden incelenmesi :

Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini genel olarak düzenleyen Anayasa'nın 87. maddesi, TBMM'nin, Anayasa'nın 14. maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilanına yetkili olduğu kuralını getirmiştir. TBMM, bu madde karşısında, Anayasa'nın 14. maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler için genel ve özel af yasası çıkaramayacaktır.

Anayasa'nın 14. maddesi temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmaması ile ilgili düzenleme getirmektedir. Bu maddeye göre, Anayasada yer alan hak ve özgürlüklerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve özgürlükleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacıyla kullanılamazlar. Bu yasaklara aykırı hareket eden veya başkalarını bu yolda teşvik veya tahrik edenler hakkında uygulanacak yaptırımlar yasayla düzenlenir. Türk Ceza Yasası, 125 ila 173. maddeleri Devletin kiiliğine karşı işlenen cürümlerle ilgili ceza yaptırımlarını içermektedir.

Olayda sanığın, Türk Ceza Yasasının ikinci kitabının, "Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler" başlıklı Birinci Babında yer alan 168. maddesinin ikinci fıkrası ile 173. maddesinin son fıkrası gereğince mahkûm edildiği ve cezanın kesinleştiği, böylece Anayasa'nın 14. maddesinin l4apsamına giren bir suçtan dolayı hüküm giydiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda 3216 sayılı Yasanın niteliğinin ve ceza hukukundaki yerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu yasa bir af yasası niteliğinde görülürse, Anayasa'nın 87. ve 14. maddeleri gereğince Anayasa'ya aykırı sayılacak, aksi halde Anayasa'ya uygun bulunacaktır.

1 - 3216 sayılı Yasanın niteliği :

5.6.1985 günlü, 3216 sayılı "Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun", siyasi ve ideolojik amaçla suç işlemek için Türk Ceza Yasasının 313. maddesine göre kurulmuş teşekkül ya da aynı yasanın 125., 131., 141. ve 142. maddeleri ile 146 ila 163. maddelerinde yazılı suçları işlemek üzere kurulmuş silahlı çete veya cemiyetlerin ortaya çıkarılmasına yardımcı olan sanıkların cezalandırılmaması veya hükmedilen cezanın indirilmesine olanak sağlamaktadır.

Yasa; sanık veya hükümlünün, bilgi vermek suretiyle sözü geçen teşekkül, çete ve cemiyetin dağılmasında veya ortaya çıkartılmasında yaptığı hizmet nedeniyle, suçundan dolayı ceza verilmemesi ya da cezasında indirim yapılması; böylece ödüllendirme ve özendirme yoluyla suç ve suçluların otaya çıkartılması esasına dayanmaktadır.

Bu Yasayla güdülen amaç, gizli kalmış suçlu ve suçlarla yakalanamamış suçluların meydana çıkartılmasını sağlamaktır. (TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Cilt 17, Birleşim 107, Oturum 2, 5.6.1985, Say. 303).

Konunun açıklığa kavuşması ve 3216 sayılı Yasanın bir af yasası niteliğinde olup olmadığının anlaşılabilmesi için af konusunun, ceza hukuku yönünden incelenmesi gerekmektedir.

Affin bir atıfet işlemi olmasına karşın, 3216 sayılı Yasadan yararlandırmada esas olan, bir hizmetin karşılığının verilmesi; suç ve suçluların ortaya çıkarılmasında özendirme yolunun seçilmesidir. Af, yargısal sonuçlar doğursa da, niteliği itibariyle bir yargı işlemi değildir; yasma ya da devlet başkanı tarafından tesis edilen bir yürütme işlemidir. 3216 sayılı Yasaya göre yapılan uygulamada ise, mahkemeler sanığın ya da hükümlünün eylemini ve koşulları değerlendirerek bunların Yasadan yararlanmalarına ya da yararlanmamalarına karar verirler. Böylece ilgililerin, 3216 sayılı Yasadan yararlanması bir yargı işlemiyle gerçekleşir. Af yasalarında esas olan aftan yararlanma zorunlu olmasına karşın, 3216 sayılı Yasadan yararlanma sanığın veya hükümlünün istemine bağlıdır.

Özel af, kesinleşmiş bir cezayı kaldıran, hafifleten veya daha hafif olmak koşuluyla; başka bir cezaya çeviren bir atıfet kurumudur. Bu niteliğiyle haklarında henüz mahkumiyet kararı verilmemiş olanlar için özel af söz konusu olmaz. 3216 sayılı Yasayla getirilen "ceza verilmez" kuralının uygulanmasında ise, ortada kesinleşmiş bir cezanın bulunması koşulu aranmaz.

Genel af, sosyal düşüncelerle tüm ya da kimi suçları ve hükmedilmiş ise cezaları, bütün sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırır. Kapsamına giren ve haklarında henüz dava açılmamış suçlar hakkında kamu davası açılmasını önler. Halbuki, bu Yasayla öngörülen "ceza verilmez" hükmünün uygulanabilmesi için, Yasanın yayımından önce kovuşturmaya geçilmemiş olsa bile, kamu davasının açılması gerekir. Mahkemece; Yasanın öngördüğü koşulların gerçekleştiğinin anlaşılması durumunda ceza verilmemesine hükmedilir. Görüldüğü üzere, af kapsamına giren ve henüz dava açılmamış bir suçun faili hakkında dava açılması olanağının bulunmamasına karşın, 3216 sayılı Yasanın uygulanabilmesi için kamu davasının açılmasına gerek vardır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle 3216 sayılı Yasa, Anayasa'nın 87. maddesinde sözü edilen genel ve özel af niteliğinde olmayıp, devletin, o suç ve suçluyu ortaya çıkarmak, sanıkları yakalamak görevine sağlanan katkının ödüllendirilmesidir.

2 - 3216 sayılı Yasa ile getirilen hükümlerin ceza hukukumuzdaki yeri :

3216 sayılı Yasanın bazı koşullarda cezalarda indirim yapılmasını ya da ceza verilmemesini öngören kuralı Türk Ceza Hukukunda ilk karşılaşılan bir kurum ve uygulama değildir.

Türk Ceza Yasasının 170., 171., 224. ve 404. maddeleri bazı koşulları yerine getiren sanığa ceza verilmemesini; 141. ve 142. maddeleri ise cezada indirim yapılmasını öngörmektedir.

Gizli kalmış ve yakalanmamış olan suçlarla, suçluların meydana çıkartılmasına yardımcı olan sanığın; etkin bir pişmanlık içinde bulunduğu varsayılan. Bu açıdan 3216 sayılı Yasa ile getirilen kuralların ceza hukukumuzdaki yeri, suçların ortaya çıkarılması ve suçluların

yakalanmaları açısından ceza politikasına uygun düşmekte ve sanığın "faal nedameti" esasına dayanmaktadır. Türk Ceza Yasasının, yukarıda sayılan maddeleri dışında 180., 285., 287., 289., 413., 432. ve 523. maddelerinde de "faal nedamet" nedeniyle cezalarda indirim öngörülmüştür.

Böylece kimi zaman ceza politikasıyla amaçlanan sosyal yarar, kimi durumlarda sanıkların cezalandırılmaması ya da cezalarında indirim yapılması yoluyla sağlanmaktadır.

Özetlemek gerekirse,

gizli katmış örgütlerin dağıtılmalarını, ortaya çıkarılmalarını sağlamak, bu örgütlerin amaçladıkları suçları önlemek için, "ceza vermeme" ya da "cezada indirim" kuralını getiren 3216 sayılı Yasanın; bir af yasası niteliğinde olmadığı, sanık ya da mahkûmun, suçların ortaya çıkarılmasında ve suçluların yakalanmasındaki yardımının ödüllendirilmesi amacını güttüğü ve faal nedamet esasına dayandığı anlaşılmakta ve Anayasa'ya aykırı bir yanı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz yoluyla yapılan başvurunun reddi gerekmektedir.

VI- SONUÇ :

1 - İşin esasının incelenmesinin, 5/6/1985 günlü, 3216 sayılı Kanun'un Geçici Maddesinin (A) fıkrasının (a) bendi dışında kalan hükümleriyle sınırlı olarak yapılmasına, Necdet DARICIOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN, Mehmet ÇINARLI ve Selahattin METİN'in (incelemenin Geçici Maddenin (A) fıkrasının [b] bendi ile sınırlandırılması) gerektiği yolundaki karşıoyları ve oyçokluğuyla,

2- 216 sayılı Kanun'un sınırlandırma kararı çerçevesinde incelenen hükümlerinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine oybirliğiyle,

18 Mart 1986 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
H. Semih ÖZMERT	Orhan ONAR	Necdet DARICIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Kenan TERZİOĞLU	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU	Yekta Güngör ÖZDEN
Üye	Üye	Üye
Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI	Selahattin METİN
Üye		Üye
Servet TÜZÜN		Mustafa ŞAHİN

KARŞIOY YAZISI

5/6/1985 günlü, 3216 sayılı Yasa'nın Geçici Maddesinin (A) fıkrası bünyesinde yer alan (a) bendinden önceki kesimi, anılan fıkranın (a) ve (b) bentleri için geçerli, ortak bir içerik taşımaktadır.

Bu durum karşısında, koşulları gerçekleştiğinde, örneğin yalnız (b) bendinin Anayasa'ya aykırılığından dolayı iptali cihetine gidilmesi halinde, (a) bendinin uygulanma olanağını gereğince sürdürebilmesi için, Geçici Maddenin yukarıda niteliği belirlenen kesiminin (a) bendi yönünden yürürlükte kalmasında zorunluluk vardır. Belirtilen nedenlerle, yalnız (a) bendinin iptali halinde ise aynı zorunluluk bu kez (b) bendi yönünden ortaya çıkacaktır.

Bu zorunluluk ve (b) bendinin başlıbaşına içerik ve anlamı, 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinin Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddelerine dayalı başvurusuna ilişkin incelemenin; Geçici Maddenin (A) fıkrasının (b) bendi ile sınırlı olarak yapılmasını gerektirmektedir.

İşin esasının, 3216 sayılı Yasa'nın Geçici Maddesinin (A) fıkrasının (a) bendi dışında kalan hükümleriyle sınırlı olarak incelenmesi yolundaki çoğunluk kararına bu nedenlerle katılmamaktayız.

Üye

Üye

Üye

Üye

Necdet DARICIOĞLU

Yekta Güngör
ÖZDEN

Mehmet ÇINARLI

Selahattin METİN